

Γ. Μ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ

**ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ**

**Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΝΟΜΑΡΧΟΥ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ**

(ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡ. 6 ΕΩΣ 9 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 406 ΤΟΥ 1914)

(σελ. 591—608)

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΝΟΜΑΡΧΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ (*)

(ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡ. 6-9 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 406 ΤΟΥ 1914)

1.—*Ὁ νομάρχης τάσσεται ὅπως ἐπαγρυπνῆ ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» ἐναντι παρανόμων ἐπεμβάσεων τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης.*—Ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου 406 τοῦ 1914 [345] ἀνατεθεῖσα εἰς τὸν νομάρχην ἀρμοδιότης ὅπως δι' ἐγγράφου τοῦ ἀπευθυνομένου πρὸς τακτικὸν δικαστήριον, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐκκρεμούσης παρὰ τούτω δίκης, «διακηρύξῃ» τὴν ἀναρμοδιότητα τῆς πολιτικῆς ἢ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τοῦ ἐπιδίκου θέματος καὶ διεκδικήσῃ τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος ὑπὲρ τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» τοῦ κράτους εἶναι συναφῆς πρὸς λίαν οὐσιώδη θεσμὸν τῆς κρατικῆς ἡμῶν ὀργανώσεως, τὸν θεσμὸν τῆς «συγκρούσεως καθηκόντων», διεπόμενον ἐν Ἑλλάδι παλαιότερον μὲν ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 4 ἕως 9 τῆς πολιτικῆς δικονομίας καὶ ὑπὸ προΐσχυσασῶν συνταγματικῶν διατάξεων, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 105 ἐδ. γ' τοῦ συντάγματος τοῦ 1927 καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος νόμου τοῦ 1914.

Ἡ σύγκρουσις καθηκόντων διακρίνεται, ὡς γνωστὸν, εἰς καταφατικὴν καὶ εἰς ἀποφατικὴν¹, μόνον δ' ὡς πρὸς τὴν πρώτην τῶν ὡς εἴρηται μορφῶν αὐτῆς καθιεροῖ ἡ νομοθεσία ἀρμοδιότητα τοῦ νομάρχου, ἀναθέτουσα εἰς αὐτὸν

* Ἐκ σειράς διαλέξεων πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ νόμου 893 τοῦ 1949 [169], ὀργανωθεισῶν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν κατ' Αὐγουστον τοῦ 1949. Ἀνακοίνωσις σχετικὴ ἐγένετο καὶ εἰς τὴν Ἑταιρίαν Διοικητικῶν μελετῶν.

1. Πρβλ. ἀρθρ. 105 ἐδ. γ' τοῦ συντάγματος τοῦ 1927, ἀντικαταστήσαν τὴν ἀνάλογον διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 101 τοῦ συντάγματος τοῦ 1864/1911, ἰσχύον δὲ καὶ νῦν κατὰ τὴν Ζ' συντακτικὴν πράξιν τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1935 [497]. Νόμ. 406 τοῦ 1914 [345] καὶ διατ. τῆς 12/14 Ἀπριλίου 1929 [145], δι' οὗ ἐτέθη οὗτος εἰς ἐφαρμογὴν. Εἰσηγητικὴν τοῦ νόμου ἐκθεσίαν τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης Κ. Ρακτιβάν ἔρα ἐν «Νομοθεσία περὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων κλπ.» ἐκδ. 2α (1940) ἐκ τοῦ ἔθν. τυπογρ. σελ. 122 ἐπ. Ἱστορικὴν μόνον σημασίαν ἔχουσι σήμερον τὰ ἀρθρα 4 ἕως 9 τῆς πολ. δικον. (πρβλ. καὶ § 48 τοῦ «διατάγματος» τῆς 18 Σεπτεμβρίου 1835 [8] «περὶ συστάσεως Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας» καὶ εἰτα ἀρθρ. 102 § 2 τοῦ συντάγματος τοῦ 1844 καὶ ἀρθρ. 101 τοῦ συντάγματος τοῦ 1864).

Ἐκ τῆς βιβλιογραφίας πρβλ. Εὐκλείδου, Ἑρμηνεία τῆς πολιτ. δικονομίας, ἐκδ. 3η ὑπὸ Κ. Παπαδοπούλου, τόμ. α' § 62, Οἰκονομίδου-Λιβαδά, Ἐγχειρ. τῆς πολ. δικον. ἐκδ. 7η τόμ. α' § 68, Ε. Ψαρᾶ Πολ. δικον. (παραδόσεις), 1900, σελ. 108 ἐπ., Μ. Λιβαδά Ἐγχειρ. πολιτ. δικονομίας, 1927, σελ. 290 ἐπ. (§ 536 ἐπ.). Δ. Παπασταθοπούλου Θέματα Διοικ. δικον. δικαίου, II, Διοικητικὴ δικαιοδοσία, 1932, σελ. 29-34 καὶ 178, Μ. Δένδια Διοικ. δίκαιον ἐκδ. 2α, 1944, σελ. 111 ἐπ., Ἡλ. Κυριακοπούλου, Ἑλλ. δικον.

τὴν παραφυλακὴν τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» ἐναντι παρανόμων ἐπεμβάσεων τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης. Ὁ ὅλος θεσμὸς εἶναι γαλλικῆς προελεύσεως, ὡς ἄλλως τε καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἀποστολὴ τοῦ νομάρχου ἐκ τοῦ γαλλικοῦ δικαίου¹ μετεφευτέθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν νομοθεσίαν. Εἶναι δ' ὡς εἰκὸς ὅλως ἄσχετοι πρὸς τὸν θεσμὸν αἱ ἀμφισβητήσεις ἀρμοδιοτήτων αἱ χωροῦσαι ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» τοῦ κράτους, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὁποίας ὑπέρτατος καὶ τελικὸς ρυθμιστὴς εἶναι τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ἢ ἀνάλογοι ἀμφισβητήσεις δικαιοδοσιῶν παρατηρούμεναι ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης, αἵτινες θέλουσι τελικῶς λυθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἡ καταφατικὴ σύγκρουσις καθηκόντων γεννᾶται ἐν ᾗ περιπτώσει οἷον-δήποτε τακτικὸν δικαστήριον ἤθελεν ἐπιληφθῆ ἔργου ἀνήκοντος εἰς οἰανδή-ποτε ἀρχὴν τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» Νοεῖται δ' ἡ τακτικὴ δικαιοσύνη ἐν τῷ θεσμῷ τούτῳ ὡς τι σύνολον ἐνιαῖον². Πρὸς αὐτὴν ἀντιτίθεται ἄλλο ἐνιαῖον συγκρότημα κρατικῶν ὀργάνων, αἱ ἀρχαὶ τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας». Ἐν προκειμένῳ ὁ διαχωρισμὸς τῶν μεγάλων τούτων ομάδων κρατικῶν ὀργάνων δὲν γίνεται κατὰ τὴν συστηματικῶς ὀρθὴν μέθοδον τοῦ νεωτέρου δημοσίου δικαίου, τὴν στηριζομένην εἰς τὸ κριτήριον τῆς παρ' ἑκατέρας ομάδος ἀσκουμένης λειτουργίας καὶ διακρίνουσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ ὄργανα τῆς ἐνερ-

δικαίον, τόμ. α', 1947, σελ. 163 ἐπ. Γ. Ἀγγελίδου, Ἡ νομολογία τοῦ δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων (1930—1940) ἐθν. τυπογρ. 1941.

Ἡ παρ' ἄλλοδαποῖς βιβλιογραφία εἶναι πλουσιωτάτη, ἰδίᾳ δ' ἡ γαλλικὴ. Μεταξὺ πλείστον ἄλλων πρβλ. ἰδίᾳ P. Laroque, Les conflits d'attribution, ἐν Revue du droit public, 1932, καὶ ἐκ τῶν γενικῶν ἔργων M. Hauriou, Σύστημα δικ. δικαίου καὶ δημοσίου δικαίου, τόμ. α' τῆς ἑλλην. ἐκδ., σελ. 434 ἐπ., ἐνθα ἐν ὑπόσημ. 18α ἔχομεν ἐκθέσει ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς τὰ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντα, Glasson-Tissier-Morel, Σύστημα πολιτ. δικονομίας, τόμ. β' τῆς ἑλλην. ἐκδ. Γ. Ράμμου (1932) § 416, σελ. 506—514 καὶ H. Berthélemy-Στασινοπούλου, Δικ. δικ., τόμ. α' σελ. 329 ἐπ. Παλαιότερας γαλλικῆς μονογραφίας ἰδὲ ἐν Hauriou ἐνθα ἄνωτ. σελ. 434, σημ. 3. Γερμανικὴν βιβλιογραφίαν πρβλ. ἐν Fleiner, Δικ. δικ., σελ. 22 σημ. 42 τῆς μεταφρ. Γ. Στυμφαλιάδου (1932) καὶ ἐν W. Jellinek, Δικ. δικ., σελ. 159—167 τοῦ α' τόμου τῆς μεταφρ. Ἀγγ. Παπαδοπούλου (1939). Τοὺς ἰταλοὺς συγγραφεῖς ἀναφέρομεν ἐν Hauriou, ἐνθ. ἄνωτ., σελ. 435, ἐν τέλει τῆς σημ. 3.

1. Πρβλ. διάτ. τῆς 1 Ἰουνίου 1828. Καὶ ἀρχῆθεν ἡ ἔγερσις τῆς συγκρούσεως εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τοὺς νομάρχας, ἥδη δυνάμει τῆς ὑπατικῆς κανονιστικῆς ἀποφάσεως τῆς 13 brumaire τοῦ ἔτους X.

2. Δι' ὃ καὶ ἡ βάσις ἦν θέτουσι αἱ Δ.Σ.Κ. 1-7 τοῦ 1938 (ἐν «Θέμειδ» ΝΒ' σελ. 114) εἶναι σφαλερά. Καταφατικὴ σύγκρουσις καθηκόντων δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ πταισματοδίκου καὶ εἰρηνοδίκου—ἔστω καὶ ἐν ὁ τελευταῖος οὗτος ἀσκή ἐν τῇ συγκεκριμένῃ ἐκείνῃ περιπτώσει διοικητικὰ ἔργα—διότι ἀμφοτέραι αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ ἀνήκουσι εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Ἡ ἔννοια τοῦ θεσμοῦ συνάπτεται θεμελιωδῶς πρὸς τὴν ὀργανικὴν θεωρίαν κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐκδοχὴν. Σημασίαν ἔχουσι κατ' αὐτὸν τὰ ὄργανα καθ' ἑαυτά, οὐχὶ δ' ἡ ἀσκουμένη λειτουργία. Ἡ μεταξὺ εἰρηνοδίκου καὶ πταισματοδίκου ἀμφισβήτησις ἀρμοδιότητος δὲν εἶδει νὰ ἀχθῆ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου συγκρ. καθηκόντων.

γού διοικήσεως (τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας), ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ δικαστήρια, εἴτε τακτικά εἴτε διοικητικά. Τούναντίον χωρεῖ ἐν τῷ θεσμῷ τῆς συγκρούσεως καθηρόντων ὁ ρηθεὶς διαχωρισμὸς συμφώνως πρὸς τὴν ἱστορικῆς σημασίας ἐκδοχὴν τῆς γαλλικῆς θεωρίας τοῦ δημοσίου δικαίου, ἥτοι συμφώνως πρὸς τὴν παρὰ γάλλοις ἀρχὴν τῆς «διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν», ἥς τινος ἡ βασικὴ ἀντίληψις τελεῖ ἐν συναρτήσει πρὸς σαφῆ τινα διάκρισιν τῆς τακτικῆς δικαιουσύνης ἀπὸ τῆς εὐρείας ἐννοίας τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας», τῆς περιλαμβανούσης κατὰ τοὺς γάλλους οὐ μόνον τὴν ἐνεργὸν διοίκησιν (ὄργανα-ἄτομα καὶ συλλογικὰ ὄργανα), ἀλλὰ καὶ πᾶσαν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν ἢ διοικητικὸν δικαστήριον.

Ἱστορικὴν ὡσαύτως ἔχει τὴν προέλευσιν ἢ μονόπλευρος ἀνησυχία τοῦ νομοθέτου, ὅτι ὁ κύκλος δράσεως τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» ἐνδέχεται νὰ θιγῆ ἔξ ἐπεμβάσεων τῆς τακτικῆς δικαιουσύνης, οὐχὶ δὲ καὶ ἀντιστρόφως τὸ ἔργον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων ἔξ ἐπεμβάσεων τῆς διοικήσεως. Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ ἕτεροι λόγοι συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης μονομεροῦς διαμορφώσεως τοῦ θεσμοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ὑπαρξὶς ἄλλων νομίμων μέσων προστασίας τοῦ κύκλου τῆς δικαιοδοσίας τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἐναντι παρανόμου ὑπείσελεύσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν¹. Ἄλλ' ἡ πραγματικὴ αἰτία δι' ἣν δὲν εἶχε παρασχεθῆ ὑπὸ τῶν γάλλων εἰς τὴν καταφατικὴν σύγκρουσιν ἐξουσιῶν μορφή ἀμφιμερῆς καὶ ἀμοιβαία εἶναι ἰδίᾳ ἡ ἐξῆς: Εἶχε θεωρηθῆ ἐν Γαλλίᾳ ὡς μία τῶν κατακτήσεων τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως ἡ ρητὴ ἐφεξῆς ἀπαγόρευσις καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς ἀνα-

1. Εἶναι πάντοτε ἀνοικτὴ εἰς τὸν ἰδιώτην ἡ ὁδὸς τῶν δικαστηρίων (εἴτε τῶν πολιτικῶν διὰ τὴν ἀποζημίωσιν εἴτε τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διὰ τὴν ἀκύρωσιν ἢ τὴν ἀναίρεσιν) μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνεργοῦ διοικήσεως ἢ τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου τοῦ ἐπιληφθέντος τυχόν ὑποθέσεως ὑπαγομένης κατὰ νόμον εἰς τὴν πολιτικὴν δικαιουσύνην. Ἰδίᾳ ἡ πράξις τῆς ἐνεργοῦ διοικήσεως θὰ εἶναι ἀνυπόστατος, ὡς καθ' ὑπέρβασιν δικαιοδοσίας ἐκδοθεῖσα. Μεταξὺ πλείστων ἄλλων πρβλ. Μ. Λιβαδᾶ, Ἐγχειρ. πολιτ. δικον., 1927, σελ. 290 καὶ παραδόσεις Ξ. Ψαρᾶ, σελ. 108.

Ἐν Ἑλλάδι ἰδίᾳ, ἐνθα ἔχει κρατήσῃ ἡ ὀρθὴ ἀντίληψις περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ὡς δικαστηρίου, ὡς ἀνήκοντος εἰς τὴν ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ δικαστικὴν ἐξουσίαν—σχετῶς τῆς γαλλικῆς ἐκδοχῆς τοῦ τελευταίου τούτου ὅρου—ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον τοῦτο δικαστικὸν σῶμα ἐπαρκῆ ἐγγύησιν ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐνεργοῦ διοικήσεως καὶ τὰ εἰδικὰ διοικητικὰ δικαστήρια δὲν θὰ ἀφεθῶσι νὰ ἀντιποιηθῶσιν ἔργα ἀνήκοντα εἰς τὴν σφαῖραν δικαιοδοσίας τῆς πολιτικῆς δικαιουσύνης. Δὲν ὑπάρχει πρὸς τοῦτο χρεῖα τρίτου κριτοῦ. Οὐδὲ δύναται παρ' ἡμῖν νὰ λεχθῆ ὅτι τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἤθελεν εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εὐνοήσει τὰς ἀρχὰς τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας», ὡς ἀνήκον καὶ αὐτὸ εἰς τὴν «διοικητικὴν ἐξουσίαν», ὡς πιστεῖται ἐν Γαλλίᾳ.

Ἁ Βερθιέλεμυ οἱ. cit. (σελ. 333—4 τοῦ α' τόμ. τῆς ἄλλην. ἐκδ.) προβάλλει ἄλλην ἐξήγησιν τῆς μονομεροῦς φύσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς καταφατικῆς συγκρούσεως: ὅτι μόνον τὸ ἰδιωτικόν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ δημόσιον συμφέρον, ἤθελε θιγῆ ἐν περιπτώσει εἰσχωρήσεως τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» εἰς τὸν κύκλον ἀρμοδιότητος τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.

μίξεως τῶν δικαστῶν εἰς τὰ ἔργα τῆς διοικήσεως¹. Τὴν τοιαύτην κρατήσασαν ἀντίληψιν ἐσκόπησε νὰ κατοχυρώσῃ ὁ θεσμὸς τῆς συγκρούσεως καθηκόντων. Ἐπὶ τοῦ μοναρχικοῦ καθεστώτος ἡ ἀντίστροφος τάσις, ἤτοι ἡ τῆς εἰσχωρήσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς τὸ ἔργον τῆς προεπαναστατικῆς δικαιοσύνης (τῶν *parlements*) δὲν εἶχε παρατηρηθῆ.

Ἐν τῷ ρηθέντι θεσμῷ τάσσεται κατὰ ταῦτα ὁ νομάρχης ὑπὸ τοῦ νομοθέτου ἐκπρόσωπος τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» ἐπαγρυπνούσης διὰ τὴν διατήρησιν ἀκεραίων τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς. Οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν ἡ τοιαύτη ἀποστολὴ τοῦ νομάρχου πρὸς τὸ ἐν δεδομένη ἐνώπιον τακτικοῦ δικαστηρίου δίκη ἐνδιαφέρον τυχὸν τοῦ δημοσίου ἢ πρὸς τὴν ἐνδεχομένην θέσιν τοῦ δημοσίου (ὡς *fiscus*) ὡς διαδίκου ἢ ἔστω καὶ τῆς κρατικῆς διοικήσεως (ἀσκούσης τὴν δημοσίαν αὐτῆς ἐξουσίαν) ὡς διαδίκου (π. χ. ἐν δίκῃ ἐκ διοικητικῆς συμβάσεως ἢ ἐν φορολογικῇ δίκῃ). Ὁ νομάρχης ὀφείλει νὰ διεκδικήσῃ τὰς ἀρμοδιότητας τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας» καὶ ἂν ἔτι ἐνώπιον τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου ἐκκρεμῇ ζήτημα μεταξὺ τρίτων, ἰδιωτῶν, ἀποκλειστικοῦ μεταξὺ τούτων ἐνδιαφέροντος. Καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνας ἀκριβῶς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς δὲν παρίσταται ἡ πολιτεία ὡς διάδικος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἶναι περισσότερο χρήσιμος ἡ ἀποστολὴ τοῦ νομάρχου. Διότι εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις δύναται καὶ ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν διάδικον διοίκησιν, τὸ διάδικον δημόσιον² ἐν γένει, νὰ ὑποβάλλῃ ἐνστασιν ἀναρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου, ἥτις εἶναι πιθανὸν ὅτι θέλει κριθῆ βᾶσιμος ὑπ' αὐτοῦ· ἐνῷ ὁσάκις διάδικοι εἶναι ἰδιῶται, ἐνδέχεται οὗτοι μὲν νὰ μὴ θελήσωσι νὰ ὑποβάλωσιν ἐνστασιν ἀναρμοδιότητος, προτιμῶντες ἴσως τὴν ὑπὸ τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης λύσιν τοῦ ζητήματός των, ὁ δ' εἰσαγγελεὺς νὰ ἀμελήσῃ νὰ τὸ πράξῃ—μολονότι πρόκειται περὶ ζητήματος δημοσίας τάξεως, ὅπερ καὶ αὐτεπαγγέλτως δεόν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ δικαστήριον, καίπερ μὴ ὑποβληθείσης τυχὸν σχετικῆς ἐνστάσεως οὔτε παρὰ τῶν διαδίκων οὔτε παρὰ τοῦ εἰσαγγελέως.

1. Τὰς διατάξεις τῶν οἰκείων συνταγματικῶν νόμων (ἄρθρ. 13 τοῦ β' τίτλ. τοῦ νόμου τῆς 16/24 Αὐγ. 1790, ἄρθρ. 3 τοῦ συντ. τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1791, νόμ. τῆς 16-fruct. III) πρβλ. ἰδίᾳ ἐν Ηαυρίου, Σύστ. διοικ. δικαίου, σελ. 433 τοῦ α' τόμ. τῆς ἑλλην. ἐκδ., ἐνθα καὶ τὰ σχετικὰ κείμενα. Ὅρα καὶ Berthélemy, Διοικ. δικ., σελ. 330 τοῦ α' τόμ. τῆς ἑλλην. ἐκδ. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ ἰσχύοντα, δὲν ἀνέχονται οἱ γάλλοι καὶ οἱ λοιποὶ ἠπειρωτικοὶ λαοὶ τὴν ὑπαρξίν διατακτικῆς ἐξουσίας τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς δημοσίας διοικήσεως. Τὰς δυσμενεῖς ἄλλοτε συνεπειὰς τῆς ἀναμίξεως τῶν *parlements* εἰς τὰ ἔργα τῆς βασιλικῆς διοικήσεως πρβλ. ἐν Berthélemy ἐνθ' ἄνωτ. Ἀπόρροια τῶν παρὰ γάλλοις ἀντιλήψεων τούτων εἶναι καὶ ἡ ἀσστηρότης τοῦ παρ' ἡμῖν δικαίου, ἡ ἐκδηλουμένη καὶ ἐν ἄρθρῳ 476 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

2. Κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν νομοθεσίαν ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἢ ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος. Ἀντιδοξάζει Μ. Δένδιας, Διοικ. δικαίον, ἐκδ. 2α 1944, σελ. 116, θεωρῶν τὸν νομάρχην ὡς ἐκπροσωποῦντα τὴν διοίκησιν-διάδικον ἐπὶ δικαστηρίου, κατὰ τὰ ἰσχύοντα ἐν Γαλλίᾳ. Πρβλ. Berthélemy ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 337.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ νομάρχου πρὸς ἔγερσιν συγκρούσεως καθηκόντων ἀπὸ ὑπηρεσιακῆς μὲν πλευρᾶς (ἐναντι τοῦ προϊσταμένου του ὑπουργοῦ τῶν ἑσωτερικῶν καὶ τοῦ καθ' ὕλην ἀρμοδίου ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπίδικον ζήτημα ὑπουργοῦ) ἀποτελεῖ ὑπηρεσιακὴν τοῦ νομάρχου ὑποχρέωσιν· ὑπὸ ἔποψιν ὁμοῦ νομιμότητος ἢ τυχὸν παράλειψις τοῦ νομάρχου νὰ ἐγείρῃ τὴν σύγκρουσιν δὲν ἀποτελεῖ παράλειψιν ὀφειλομένης νομίμου ἐνεργείας. Ἐν ἄλλοις λόγοις οἱ ἰδιῶται δὲν δύνανται νὰ ἀπαιτήσωσι παρὰ τῆς διοικήσεως ὅπως διὰ τοῦ νομάρχου κινήσῃ τὴν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων διαδικασίαν. Ἡ προβλέπουσα τὸν θεσμὸν νομοθεσία δὲν δημιουργεῖ ὑποκειμενικὰ δίκαια τῶν διοικουμένων. Ἐνδεχομένη δ' αἴτησις ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τῆς παραλείψεως τοῦ νομάρχου ὅπως ἀπευθύνῃ τὴν διακήρυξιν ἀναρμοδιότητος πρὸς τὸ τακτικὸν δικαστήριον—ἀπράκτου παρελθούσης τῆς κατὰ τὸν ν. 3713 τοῦ 1928 προθεσμίας μετὰ τὴν πρὸς τὸν νομάρχην ὑποβολὴν τῆς σχετικῆς ὀχλήσεως τοῦ ἔχοντος ἔνομον συμφέρον—θέλει ἀπορριφθῆ παρὰ τοῦ ἀνωτάτου διοικητικοῦ δικαστηρίου. Ἀπλῆ ἀρμοδιότης θεσπίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου 406 τοῦ 1914, ἀπλῆ ὑπηρεσιακὴ ὑποχρέωσις διαγράφεται, χωρὶς νὰ καθιερῶνται δικαιώματα ἰδιωτῶν καὶ δεσμευμένη ὑπὲρ οἰουδήποτε ἔχοντος ἔνομον συμφέρον διοικητικῆ ἐνέργεια.

2.—**Ἡ ἔγερσις τῆς καταφατικῆς συγκρούσεως καὶ ἡ πρὸς τοῦτο ἀρμοδιότης.**—α) Ἡ ἔγερσις τῆς συγκρούσεως, ἡ διαδικασία καὶ ὁ τύπος αὐτῆς.—Ἡ ἔγερσις τῆς συγκρούσεως (*elevation du conflit, Konfliktserhebung*) παρ' ἡμῶν δὲν γίνεται διὰ δύο χωριστῶν πράξεων τοῦ νομάρχου, ὡς ξέναι τινὲς νομοθεσίαι μὲ πρότυπον τὴν γαλλικὴν προβλέπουσι, ἀλλὰ δι' ἑνὸς νομαρχιακοῦ ἐγγράφου, τῆς κατὰ τὸ ἀρθρ. 7 τοῦ νόμου 406 «διακηρύξεως» περὶ ἀναρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου. Ἡ νομικὴ τοῦ ἐγγράφου τούτου φύσις δὲν εἶναι ἢ τοῦ δικογράφου, ἀπευθυνομένου πρὸς τὸ δικαστήριον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκκρεμοῦς δίκης. Ἀποτελεῖ ἐγγραφοῦν διοικητικῆς ἀρχῆς, ὡς ἀποτέλεσμα δ' ἔχει κατὰ νόμον τὴν ἀναστολὴν πάσης ἐφεξῆς δικανικῆς ἐνεργείας. Νομότυπος τούτου σύνταξις γίνεται καθ' ἃ ἐπὶ παντὸς ἐγγράφου τῆς νομαρχιακῆς ἀρχῆς, μετὰ ρητῆς ἀναφορᾶς τῆς συγκεκριμένης ἐνδίκου ὑποθέσεως, ἐφ' ἧς ἢ καθ' ὕλην ἀρμοδιότης διαμφισβητεῖται ὑπὲρ τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας», ἢ δὲ πρὸς τὸν εἰσαγγελέα—ἢ, ἐπὶ εἰρηνοδικεῖων, πρὸς τὸν εἰρηνοδικῆν—κοινοποίησις τοῦ ἐγγράφου τούτου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος, ἐγκύριον οὔσης τῆς ἀπλῆς πρωτοκολλησεως τῆς διακηρύξεως εἰς τὰ οἰκεία βιβλία τῆς εἰσαγγελίας ἢ τοῦ εἰρηνοδικεῖου. Ὡς ἀποδέκτης τῆς διακηρύξεως δεόν νὰ ἀναφέρηται ἐν αὐτῇ τὸ δικαστήριον, ἀπλῶς δὲ διαβιβάζεται αὕτη πρὸς αὐτὸ διὰ τοῦ εἰσαγγελέως. Ὁ τελευταῖος οὗτος ὀφείλει κατὰ τὸ ἀρθρὸν 9 τοῦ νόμου νὰ γνωστοποιήσῃ «ἀνυπερθέτως» τὴν νομαρχιακὴν διακήρυξιν πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου.

Οἱ ὀλίγοι ἀνωτέρω ἀναφερόμενοι τύποι τοῦ νόμου εἶναι αὐστηρῶς τηρητέοι, διότι τὸ τακτικὸν δικαστήριον εἶναι ἀρμόδιον νὰ ἐλέγξῃ ἂν ἐγένετο ἡ διακήρυξις νομοτύπως καὶ μόνον ἐν καταφατικῇ περιπτώσει νὰ λάβῃ αὐτὴν ὑπ' ὄψιν. Τὸ ἄρθρον 9 τοῦ νόμου ὀρίζει, ὅτι μόνον ἡ «προσηκόντως» γενομένη διακήρυξις ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀποχὴν τοῦ δικαστηρίου ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκκρεμοῦντος ζητήματος καὶ ἀπὸ πάσης ἐν γένει περαιτέρω δικανικῆς πράξεως. Κατ' ἀκολουθίαν, ἐν ἣ περιπτώσει ἡ διακήρυξις γίνῃ ὑπὸ κρατικῆς ἀρχῆς ἀναρμοδίας ἢ ὑπὸ νομάρχου μὲν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ κατὰ τόπον ἀρμοδίου, ἢ τέλος γίνῃ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου μὲν νομάρχου, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὸν τύπον νομαρχιακοῦ ἐγγράφου—ἂν συνταχθῇ φέρ' εἰπεῖν ὑπὸ μορφήν ἐπιστολῆς τοῦ νομάρχου πρὸς τὸν εἰσαγγελέα ἢ πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου ἢ ὑπὸ μορφήν ἰδιωτικοῦ ὑπομνήματος, ἄνευ ἀριθμοῦ πρωτοκόλλου, ἐκφράζοντος προσωπικὰς ἀπόψεις ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα νομοθετικῆς διατάξεως—οὔτε νομοτύπος διακήρυξις ὑφίσταται οὔτε σύγκρουσις καθηκόντων ἐγείρεται. οὔτε δεσμεύεται τὸ δικαστήριον ὅπως ἀπόσχη τῆς ἐκδικάσεως τῆς ὑποθέσεως. Ἐνδέχεται νὰ ἔχη ἄλλο ἀποτέλεσμα ἡ τοιαύτη ὄχλησις τῆς ἀρχῆς τῆς κρατικῆς διοικήσεως: νὰ διαφωτίσῃ δηλαδὴ τὸ δικαστήριον περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀναρμοδιότητος καὶ νὰ δώσῃ οὕτω ἀφορμὴν ὅπως αὐτεπαγγέλτως τοῦτο ἀποφανθῇ ἑαυτὸ ἀναρμόδιον. Ἄλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο πᾶν ἄλλο ἢ βέβαιον εἶναι, πάντως δ' ἡ ὅλη αὕτη ἐνέργεια τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν διαδικασίαν τῆς συγκρούσεως καθηκόντων.

Τὴν ἐν τῇ νομαρχιακῇ διακηρύξει μνειάν τῆς νομοθετικῆς διατάξεως ἐφ' ἧς ἐρεῖδεται ἢ ἐπὶ τοῦ ἐνδίκου ἀντικειμένου ἀρμοδιότης τῆς οἰασθήποτε ἀρχῆς τῆς ἐνεργοῦ διοικήσεως ἢ τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου δὲν ἐπιβάλλει ρητῶς ὁ νόμος 406. Ἐπομένως δὲν εἶναι παράτυπος ἡ διακήρυξις ἢ πάσχουσα τοιαύτην ἔλλειψιν, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ὅτι δὲν παύει αὕτη νὰ δεσμεύῃ τὸ τακτικὸν δικαστήριον, ὅπως ἀπόσχη τῆς δίκης. Ἀπὸ ὑπηρεσιακῆς ὁμῶς πλευρᾶς θὰ πρόκειται περὶ παραλείψεως λίαν σοβαρᾶς, ἥτις δύναται νὰ ἐκθέσῃ τὸν νομάρχην εἰς πειθαρχικὰς εὐθύνas.

β) Ἡ καθ' ὕλην ἀρμόδιότης.—Ἄν ὁ καθ' ὕλην ἀρμόδιος ὑπουργὸς πληροφορηθῇ, ὅτι εἰσῆχθη ἐνώπιον τακτικοῦ δικαστηρίου ὑπόθεσις ἐφ' ἧς ἡ νομοθεσία καθιστᾷ ἀρμόδιαν διοικητικὴν τινὰ ἀρχὴν ἢ διοικητικόν τι δικαστήριον τοῦ οὐτινος προτίσταται κλάδου τῆς διοικήσεως, δύναται νὰ ἀπευθῆν πρὸς τὸν οἰκείον νομάρχην ἱεραρχικὴν διαταγὴν ἐντελλόμενος αὐτῷ τὴν ἔγερσιν τῆς συγκρούσεως. Ὡσαύτως ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἢ ὁ οἰκείος γενικὸς διοικητὴς δύναται νὰ διατάξωσι τὸν ἀρμόδιον νομάρχην ὅπως ἀπευθῆν τὴν διακήρυξιν. Ὁ νομάρχης—ἐφ' ὅσον εἶναι ὁ κατὰ τόπον ἀρμόδιος—ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἱεραρχικὰς ταύτας διαταγὰς, ἔστω καὶ ἂν ἡ πεποιθήσις του εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ νόμου τὸ τακτικὸν δι-

καστήριον κέκτηται πράγματι τὴν πρὸς ἐκδίκασιν τῆς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκκρεμύσεως ὑποθέσεως δικαιοδοσίαν. Τὸ ζήτημα τοῦτο θέλει κριθῆ ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου τῆς συγκρούσεως. Ὁ νομάρχης ὑπέχει ὑπηρεσιακὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως τηρήσῃ διαταγὴν νομοτύπως ἀπευθυνθεῖσαν αὐτῷ ἐκ μέρους ἀρχῆς ἱεραρχικῶς προϊσταμένης, ἐντὸς δὲ τῶν ὁρίων τῆς καθ' ὕλην (συνωδὰ τῷ νόμῳ 406) καὶ τῆς κατὰ τόπον ἀρμοδιότητος αὐτοῦ¹.

Ὁ καθ' ὕλην ἀρμόδιος ὑπουργός, ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ὁ γενικὸς διοικητὴς μόνον ἀρμοδιότητα τοιαύτης ἱεραρχικῆς διαταγῆς ἔχουσι. Διὰ τὴν ἐγκυρον ἐγερσιν τῆς συγκρούσεως (ἀποστολὴν τῆς «διακηρύξεως») ἐνώπιον τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης μόνος ἀρμόδιος εἶναι κατὰ νόμον ὁ νομάρχης ἢ, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ νομάρχου, ὁ νόμιμος τούτου ἀναπληρωτῆς. Εἰς τὰς πλείστας ἄλλως τε τῶν περιπτώσεων δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ προηγηθῆ ἡ ἱεραρχικὴ διαταγὴ, διότι ὁ νομάρχης ἔχει ὅλας τὰς πιθανότητας νὰ πληροφορηθῆ πρῶτος τὴν ὑπαρξιν τῆς ἐκκρεμύσεως ἐνώπιον τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου, καθ' ὃ ἐγγύτερος πρὸς αὐτό. Ὅπως δὲποτε καὶ ἂν ἤθελε πληροφορηθῆ τοῦτο, εἴτε παρὰ τοῦ εἰσαγγελέως εἴτε παρὰ τῶν διαδίκων εἴτε παρὰ περιφερειακῆς τινος διοικητικῆς ἀρχῆς εἰδικοῦ κλάδου—π.χ. τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου ἢ τοῦ νομομηχανικοῦ, οἵτινες εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωσιν ἂν ἐνώπιον πολιτικοῦ δικαστηρίου εἰσήχθη ὑπόθεσις τῆς ἀρμοδιότητος φέρ' εἰπεῖν τῆς ὑπηρεσίας δημοσίων κτημάτων, οἷα ἡ ὀριοθεσία αἰγιαλοῦ, ἢ τῆς πολεοδομικῆς ὑπηρεσίας ἢ τῆς δικαιοδοσίας φορολογικοῦ τινος δικαστηρίου κλπ.—εἴτε παρ' οἰουδὲποτε ιδιώτου, δέον νὰ ἀπευθύνῃ τὴν διακήρυξιν πρὸς τὸ τακτικὸν δικαστήριον, ἔστω καὶ ἂν ἀπλᾶς μόνον ἀμφιβολίας ἔχῃ ἂν εἶναι κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ νόμου ἀρμοδία ἡ δικαστικὴ ἐξουσία πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος.

Καὶ ἐν ἣ ἔτι περιπτώσει ἡ ὑπόθεσις ἔχει εἰσαχθῆ ἐνώπιον τακτικοῦ δικαστηρίου ἐδρεύοντος ἐν πρωτεύουσῃ γενικῆς διοικήσεως, εἶναι παράτυπος ἢ τυχὸν ὑπὸ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ συντασσομένη καὶ ἀπευθυνομένη διακήρυξις. Μόνος καθ' ὕλην ἀρμόδιος εἶναι καὶ ἐν προκειμένῳ ὁ νομάρχης. Μόνον καθ' ἣν ἐποχὴν εἶχον καταργηθῆ αἱ ὀργανικαὶ θέσεις νομαρχῶν ἐν ταῖς ἐδραῖς γενικῶν διοικήσεων, ἐδέχετο ἡ νομολογία ὡς ἐγκυρον τὴν ἄσκησιν τῆς διακηρύξεως ἐκ μέρους τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ, καθ' ὃ ἀσκούντος τὴν νομαρχιακὴν ἐν γένει ἀρμοδιότητα ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ νομοῦ τῆς ἐδρας αὐτοῦ².

Δὲν ἔχει τέλος ἀρμοδιότητα πρὸς ἐγερσιν τῆς συγκρούσεως ὁ ἐπαρχος. Αἱ διατάξεις τοῦ ν. 406 εἶναι καὶ δικονομικοῦ χαρακτήρος, εἶναι δ' ἄλλως τε αὐστηροῦ δικαίου, καθ' ὃ ὀρισμοὶ περὶ ἀρμοδιότητος, ἄρα δὲ τυγχάνει ἀνεπί-

1. Γ. Παπαχατζῆ, Σύστημα τοῦ ἐν Ἑλλάδι διοικ. δικ., 1938, § 113, σελ. 368 ἐπ.

2. Δικ. συγκρ. καθ. 5 τοῦ 1932, 1 τοῦ 1933, 3 τοῦ 1936, 4 τοῦ 1940. Ἐκεῖ στηρίζεται καὶ ἡ Δ. σ. κ. 1 τοῦ 1949 τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ.

τρεπτος ἢ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογὴ αὐτῶν. Αὗται καθιστῶσι περιοριστικῶς τὸν νομάρχην μόνον καθ' ὕλην ἀρμόδιον. Ἡ ἀπόφασις 4 τοῦ 1932 τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων, δεχομένη ἀρμοδιότητα τοῦ ἐπάρχου πρὸς ἀσκησιν τῆς διακηρύξεως, εἶναι ἐσφαλμένη.

γ') Ἡ κατὰ τὸν ἀρμόδιότητος.—Ἐγκύριως ἀπευθύνεται ἡ διακήρυξις ὑπὸ τοῦ νομάρχου τοῦ νομοῦ ἔνθα ἡ ἔδρα τοῦ δικαστηρίου, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐκκρεμεῖ ἡ ὑπόθεσις. Καὶ προκειμένου περὶ διακηρύξεως ἀπευθυνομένης ἐνώπιον ἐφετείου κατὰ τὸ ἀρθ. 8 τοῦ νόμου 406—εἶτε διότι εἶχεν ἐξ ἀμελείας ἢ ἀγνοίας τῆς δίκης παραλειφθῆ ἢ ἔγκαιρος πρὸ τῆς ἐκδόσεως ὀριστικῆς ἀποφάσεως ἔγερσις τῆς συγκρούσεως ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ εἶτε διότι ἡ ἀπευθυνθεῖσα τότε διακήρυξις ἦτο παράτυπος καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ δὲν εἶχε ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου εἶτε τέλος διότι ἡ σύγκρουσις ἀναφύεται τὸ πρῶτον παρ' ἐφέταις ἐν παρεμπιπτούσῃ δίκῃ—ἀρμόδιος πρὸς ἔγερσιν τῆς συγκρούσεως παρ' ἐφέταις εἶναι ὁ νομάρχης τοῦ νομοῦ ἔνθα ἡ ἔδρα τοῦ ἐφετείου, διότι τὸ ἀρθρον 6 τοῦ νόμου 406 εἶναι καὶ ἐν προκειμένῳ ἐφαρμοστέον. Θὰ ἦτο κατὰ ταῦτα παράτυπος καὶ ἄκυρος ἡ διακήρυξις ἢ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸ ἐφετεῖον ἐκ μέρους τοῦ νομάρχου τῆς περιφέρειας τοῦ πρωτοδικῶς κρίναντος δικαστηρίου ἢ τῆς περιφέρειας ἔνθα ἀνεφύη ἢ ἐνδίκος διαφορὰ ¹. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μόνος ὁ νομάρχης Ἀττικῆς εἶναι ἀρμόδιος νὰ ἐγείρῃ τὴν σύγκρουσιν ἐνώπιον τοῦ ὡς ἐφετείου δικάζοντος (τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως) β' τμήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου.

3.—**Δικαστήρια τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ νομάρχης δύναται κατὰ νόμον νὰ ἀπευθύνῃ τὴν διακήρυξιν περὶ ἀναρμοδιότητος.**—α') Δικαστήρια τῆς οὐσίας—Καθ' ἃ σαφῶς προκύπτει ἐκ τοῦ ἀρθρου 8 τοῦ νόμου 406 δὲν δύναται ὁ νομάρχης Ἀττικῆς νὰ ἐγείρῃ τὴν σύγκρουσιν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου δικάζοντος ὡς ἀκυρωτικῶ. Ἡ διοίκησις αἰτιάσθω ἑαυτὴν διὰ τὴν παράλειψιν τῆς, ὅπως ἀπευθύνῃ τὴν διακήρυξιν καθ' ὄν χρόνον ἢ ὑπόθεσις ἐτέλει ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς οὐσίας. Ἐὰν ὁμοῦ τὸ ἀκυρωτικὸν ἀναπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον ἐφετείου διὰ τὴν νέαν κρίσιν τοῦ ζητήματος τῆς οὐσίας, γεννᾶται αὐθις τὸ δικαίωμα τῆς κρατικῆς διοικήσεως, ὅπως ἐγείρῃ τὴν σύγκρουσιν διὰ τοῦ νομάρχου τοῦ νομοῦ ἔνθα ἡ

1. Ἀντιθέτως Μ. Δένδιας, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 116, καὶ Μ. Λιβαδάς, Ἐγγειρ. πολιτ. δικον., 1927, σελ. 293. Ἡ ἐν τῷ καμίνῳ ἐκδοχὴ εἶναι ἡ κρατήσασα παρ' ἡμῖν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα. Πρβλ. Οἰκονομίδου, Ἐγγειρ. πολιτ. δικον. § 68 σημ. 2, Εὐκλείδου, Ἐρμην. τῆς πολιτ. δικον., § 62 σημ. 4 (σελ. 217 τῆς 3ης ἐκδ. Κ. Γ. Παπαδοπούλου), Ξ. Ψαρᾶ, Παραδόσεις σελ. 111, Ἡλία Κυριακοπούλου, Ἑλλην. διοικ. δίκαιον 1947, τόμ. α', σελ. 168, Γ. Ράμμου, ἐν σελ. 509 σημ. 4α τοῦ β' τόμ. τῆς μεταφρ. τῆς πολιτ. δικον. τῶν Glasson-Tissier-Morel κλπ. Ἐκ τῆς νηλ. ἔρα Δ. σ. κ. 2 τοῦ 1948 ἐν «Θέμ». ΝΘ', σελ. 759: Διὰ τὴν παρ' ἐφέταις ἔγερσιν τῆς συγκρούσεως ἀρμόδιος ἦτο ὁ νομάρχης Ἀχαΐας, οὐχὶ δ' ὁ Κεφαλληνίας.

ἔδρα τοῦ ἐφετείου τῆς παραπομπῆς. Ὡσαύτως ἂν μετὰ τὴν ἀκυρωτικὴν ἀπό-
φασιν ἡ οὐσία πρόκειται νὰ κριθῆ ὑπὸ τοῦ β' τμήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου,
ὕφισταται ἡ σχετικὴ ἀρμοδιότης τοῦ νομάρχου Ἀττικῆς, εὐθύς ὡς εἰσαχθῆ
ἐνώπιον τοῦ ρηθέντος τμήματος ἢ ὑπόθεσις¹.

β') Δικαστήρια πολυμελῆ καὶ μονομελῆ—Ἡ διακέρυ-
ξις τοῦ νομάρχου ἐγκύρως ἀσχεῖται οὐ μόνον ἐνώπιον πολυμελοῦς, ἀλλὰ καὶ
ἐνώπιον μονομελοῦς δικαστηρίου, δυναμένη φέρ' εἰπεῖν νὰ ἀπευθυνθῆ παραδε-
κτῶς πρὸς εἰρηνοδίκην ἢ πρὸς πρόεδρον πρωτοδικῶν². Τοῦτο ἴσχυε πάντοτε
παρ' ἡμῖν³. Πρὶν ἢ τεθῆ μὲν εἰς ἐφαρμογὴν ὁ νόμος 406 τοῦ 1914, ἦτοι πρὸ
τοῦ 1929, ὁ ἀρμόδιος πρὸς ἄρσιν τῆς συγκρούσεως Ἀρείος Πάγος δὲν παρε-
κωλύετο ἐκ περιοριστικῆς τοῦ νομοθέτου φράσεως—οἷα ἡ μεταγενεστέρα ἐν
ἄρθρῳ 6 τοῦ νόμου 406 «ἐνώπιον τινὸς τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων»—ἐν τῇ
γενικῇ αὐτοῦ ἐκδοχῇ ὅτι παραδεκτῶς ἐγείρεται ἡ σύγκρουσις καὶ ἐνώπιον
δικαστηρίου μονομελοῦς. Τοῦναντίον, τό τε ἄρθρον 101 τοῦ συντάγματος τοῦ
1864, τόσον πρὸ τῆς ἐν ἔτει 1911 ἀναθεωρήσεώς του ὅσον καὶ μετ' αὐτὴν, καὶ
τὰ ἄρθρα 4 καὶ 6 τῆς πολιτικῆς δικονομίας οὐδεμίαν ἐποιοῦντο σχετικῶς δια-
στολήν, ὁμιλοῦντα περὶ «δικαστηρίων» ἀδιακρίτως, ἢ δ' ἐν ἄρθρῳ 7 τῆς
δικονομίας καθιερωμένη ἀρμοδιότης τοῦ εἰσαγγελέως δὲν ἤρκει βεβαίως, αὕτη
καὶ μόνη, νὰ ἀποκλείσῃ τὴν ἔγερσιν συγκρούσεως ἐνώπιον εἰρηνοδικείου, ἐνθα
ἐδέχετο τὴν κοινοποίησιν τῆς νομαρχιακῆς διακηρύξεως ἀντὶ τοῦ εἰσαγγελέως
ὁ εἰρηνοδίκης. Πάντως εἶχε δεχθῆ πρὸ τοῦ 1929 ἐπανειλημμένως ὁ Ἀρείος
Πάγος ὡς παραδεκτῶς ἀσκηθείσας ἐνώπιον εἰρηνοδικείων τοιαύτας νομαρχια-
κὰς διακηρύξεις⁴, εἰ καὶ ἄνευ εἰδικωτέρας αἰτιολογίας.

Ἀφ' ἧς δ' ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ὁ νόμος 406 τοῦ 1914 καὶ κατηργήθησαν
τὰ ἄρθρα 4 ἐπ. τῆς πολιτικῆς δικονομίας, τὸ Δικαστήριον συγκρούσεως καθη-
κόντων ἔκρινεν, ὅτι ὁ ρητὸς ἐν ἄρθρῳ 6 τοῦ νόμου περιορισμὸς «ἐνώπιον τῶν
πολυμελῶν δικαστηρίων» ἀντιστρατεύεται εἰς τὸ ἄρθρον 105 ἐδ. γ τοῦ συντάγ-
ματος τοῦ 1927, ὅπερ καθιεροῖ τὴν ἄρσιν συγκρούσεως μεταξύ διοικητικῶν καὶ
«δικαστικῶν ἀρχῶν» ἐν γένει, ἄρα δὲ δέον νὰ θεωρῆται ὡς μὴ ὑπάρχων. Ἡ
νομολογία αὕτη εἶναι εὐστόχος καὶ θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ διατηρηθῆ⁵.

1. Δ. σ. κ. 1 τοῦ 1940, ἐν «Θέμει» ΝΒ' σελ. 24.

2. Δ. σ. κ. 2 τοῦ 1946, ἐν «Θέμει» ΝΗ' σελ. 381. Ὁ νομάρχης ἐγκύρως ἀπήλυθε
τὴν διακέρυξιν πρὸς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν. Ἡ ἀρμοδιότης ἀνῆκε πράγματι εἰς
διοικητικὴν ἀρχὴν συλλογικὴν: τὸ ἀναθεωρητικὸν συμβούλιον στεγάζεως.

3. Ἀντὶ παντὸς ἄλλου πρβλ. Οἰκονομίδου-Λιβαδά, Ἑγχ. πολιτ. δικ. ἐκδ. 7η § 68
σημ. 1 καὶ 2α.

4. Ἀρ. Π. 76 τοῦ 1922 ἐν «Θέμ.» ΔΓ' σελ. 402, 94 τοῦ αὐτοῦ ἔτους, αὐτόθι, σελ.
452. Ἐντελῶς ἀντίθετος ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε ἢ ἐν Γαλλίᾳ πρακτικὴ καὶ θεωρία.

5. Δ. σ. κ. 1 τοῦ 1930 (σελ. 932 τοῦ β' τόμ. τῆς κρητ. ἐκδ. τῶν ἀποφ. τοῦ Σ.
τ. Ε. τοῦ 1930) 2 τοῦ 1946 καὶ ἐφεξῆς παγία νομολογία (πλὴν τῶν ἐσφαμμέ-

γ) Δικαστήρια πολιτικά και ποινικά.—Διὰ τὸν ἔχοντα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀληθῆ βάσιν τοῦ θεσμοῦ τῆς καταφατικῆς συγκρούσεως, διὰ τὸν ὀρθῶς ἀντιλαμβανόμενον τὴν σύγκρουσιν οὐχὶ ὡς ἀμφισβήτησιν δικαιοδοσίας μεταξὺ πολιτικῶν καὶ διοικητικῶν δικαστηρίων, ἀλλ' ὡς συναφῆ διάστασιν μεταξὺ «ἐξουσιῶν» τῆς πολιτείας ἐν τῇ ὀργανικῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὅρου, κατὰ τὴν

νων 1-3 τοῦ 1941 ἐν «Θέμιδι» ΝΒ' σελ. 117 καὶ 1 τοῦ 1949). Αἱ ἀποφάσεις αὗται ποιοῦνται λόγον περὶ ἐμμέσου τροποποιήσεως τοῦ ἀρθροῦ 6 τοῦ νόμου 406 δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 105 ἐδ. γ' τοῦ συντ. τοῦ 1927 καὶ ὄχι περὶ ἀντισυνταγματικότητος· ἀλλ' ἡ οὐσία εἶναι ἡ αὐτή. Ὑπῆρξε βεβαίως τολμηρὸς ὁ τοιοῦτος διὰ τῆς νομολογιακῆς ὁδοῦ διὰ πραιτωρικῆς ἐρμηνείας παραμερισμὸς τῆς ρητῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 6, ἡ δὲ περὶ ἀντισυνταγματικότητος ἡ περὶ ἐμμέσου δυνάμει τοῦ συντάγματος τροποποιήσεως ἐκδοχὴ—ἥκιστα ἀβίαστος—ἀμφιβάλλει τις ἂν ἐπιστεῦτο πράγματι καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδόντος τὰς ἀποφάσεις δικαστηρίου. Μᾶλλον λόγοι σκοπιμότητος καὶ εὐστόχου νομολογιακῆς ρυθμίσεως τοῦ ζητήματος, συντρέχοντες ὁμολογουμένως, ἤγαγον τὸ Δικαστήριον τῶν συγκρούσεων, ἀπ' αὐτῆς ταύτης τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ ἔργου του, εἰς τὴν ρηθεῖσαν δημιουργικῆν ἐρμηνείαν: Ἡ γνωστὴ ἐκ τῆς κατὰ τὰς προλαβοῦσας δεκαετηρίδας λειτουργίας τοῦ θεσμοῦ καὶ ἐκ τῆς παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ πείρας σπάνις τῶν περιπτώσεων καταφατικῆς συγκρούσεως καθίστα δυνατὴν τὴν...«πολυτέλειαν» ταύτην τῆς ἐπεκτάσεως τῆς δυνατότητος ἐγέρσεως συγκρούσεως ἐνώπιον εἰρηνοδικείου· ἡ δὲ κατὰ τὸ μεσολαβήσαν ἀπὸ τοῦ 1914 (ὅτε ἐξεδόθη ὁ νόμος 406) μέχρι τοῦ 1929 (ὅτε ἐτέθη οὗτος εἰς ἐφαρμογὴν) χρονικὸν διάστημα ἀνάθεσις οὐσιωδιστάτων δικαιοδοτικῶν ἀρμοδιοτήτων εἰς τοὺς εἰρηνοδικίας δὲν ἐπέτρεπε πλέον τὴν ἐν τέλει τῆς § 3 τῆς εἰσηγητικῆς τοῦ νόμου ἐκθέσεως ἐκφρασθεῖσαν ἀντίληψιν (πρβλ. ταύτην ἐν σελ. 123 τῆς β' ἐκδ. τοῦ 1940 τῆς «Νομοθεσίας περὶ τοῦ Σ. τ. Εἰ.» κ.λπ.) ὅτι «ἐπὶ τῶν εἰρηνοδικειῶν θὰ ἦτο μεγάλη πολυτέλεια» ἡ ἐπέκτασις τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκρούσεως. Ἄν οἱ εὐλογοὶ καὶ οὐσιώδεις οὗτοι λόγοι ἀνωτέρας σκοπιμότητος δὲν συνέτρεχον, τὸ Δικαστήριον τῆς συγκρούσεως καθηκόντων δὲν θὰ ἀπειμακρύνετο οὕτω ἐμφανῶς τοῦ τόσον ρητοῦ γράμματος τοῦ νόμου. Διότι περὶ ἀντισυνταγματικότητος τοῦ νόμου ἡ περὶ σιωπηρᾶς τροποποιήσεως τοῦτο διὰ τοῦ συντάγματος δὲν δύναται νὰ γίνῃ σοβαρὸς λόγος. Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡ διατύπωσις τοῦ ἀρθροῦ 105 ἐδ. γ' τοῦ συντάγματος τοῦ 1927 εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ ἀρθροῦ 101 τοῦ ἀναθεωρηθέντος τῷ 1911 συντάγματος, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὁποιοῦ ὁ ἀείμνηστος Κ. Ρακτιβάν συνέταξε τὸν νόμον 406. Δὲν θὰ παρεῖσθε δ' οὗτος εἰς τὸ ἀρθρον 6 τὸν...ἀντισυνταγματικὸν περιορισμὸν αὐτῶν πολυμελῶν δικαστηρίων, ἂν ἡ ἐννοια τοῦ συντάγματος δὲν ἦτο, ὅτι παρέχει πράγματι πλαίσιον τι νομοθετικῆς εὐχερείας ἀρκούντως εὐρὴ εἰς τὸν κοινὸν νομοθέτην, ὅπως οὗτος ρυθμίῃ ἐν τοῖς καθ' ἑκαστα κατ' ἴδιαν κρίσιν τὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκρούσεως καθηκόντων. Δυσχερῶς θὰ ἤδύνατο νὰ λεχθῆ, ὅτι ὁ παρὰ τούτου ἀποκλεισμὸς τῶν μονομελῶν δικαστηρίων ὑπῆρξεν ἀντισυνταγματικῶς, ἀφοῦ μάλιστα ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὁ νομοθέτης τοῦ ν. 406 δὲν παρέσχεν εἰς τὸν θεσμὸν εἰμὴ τὴν κατὰ τὰ γαλλικὰ πρότυπα μορφήν, ἣν ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης εἶχεν ὑπ' ὄψιν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἡ δημιουργικὴ αὕτη νομολογία ἔχει ἐπικρατήσῃ· σχεδὸν δ' ἀπαρεργιλίως—ἂν ἐξαιρέσῃ τις τὰς ἐν ἀρχῇ τῆς σημ. ἀναφερομένας οὐχὶ ὀρθὰς, καθ' ἡμᾶς, ἀποφάσεις τοῦ 1941 καὶ τοῦ 1949—ἀποφαίνεται τὸ Δικαστήριον τῆς συγκρούσεως καθηκόντων παραδεκτὰς τὰς ἐνώπιον εἰρηνοδικῶν καὶ προέδρων πρωτοδικῶν ἀπευθυνόμενας νομαρχιακὰς διακηρύξεις, παρὰ τὴν ἀντίθετον διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 6 τοῦ νόμου 406 τοῦ 1914. Θὰ ἤχησθαι τις νὰ μὴ ἐπανέλθῃ τὸ Δικαστήριον εἰς τὴν κατὰ τὰ ἐτῆ 1941 καὶ 1949 γενομένην δεκτὴν λύσιν· τοῦτο δὲ λόγῳ τῶν σπουδαιωτάτων δικαιοδοτικῶν ἀρμοδιοτήτων αἰτινες ἔχουσι σήμερον ἀνατεθῆ εἰς τὰ μονομελῆ πολιτικά δικαστήρια, καὶ δι' εἰς τε τὸν πρόεδρον πρωτοδικῶν καὶ εἰς τὸν εἰρηνοδίκην. Ἄλλως τε σήμερον ἐν Ἑλλάδι αἱ πλείοσαι περιπτώσεις καταφατικῆς συγκρούσεως εἶναι ἐνδεχομενὸν νὰ προκύψωσιν, ὡς ἔχει νῦν ἡ νομοθεσία, μεταξὺ ἀπυνομιχῆς ἀρχῆς καὶ εἰρηνοδίκου.—Ἀντιδοξάζει Ράμμος, ἐκθ' ἀνωτ. σελ. 508 καὶ 511, σημ. 4α καὶ 7α, καθ' ὃν βαρύνουσαν σημασίαν ἐν προκειμένῳ ἔχει τὸ ρητὸν γράμμα τοῦ νόμου.

γαλλικὴν ἐκδοχὴν—μεταξὺ δηλαδὴ τῶν δύο μεγάλων συγκροτημάτων κρατικῶν ὀργάνων, ἅτινα ἐν § 1 ἀνεφέραμεν—δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἐνώπιον ποινικῶν δικαστηρίων νομοτύπως κατ' ἀρχὴν ἐγείρεται ἡ σύγκρουσις, ἐφ' ὅσον ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν τακτικὴν δικαιοσύνην, ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται π. χ. περὶ στρατοδικειῶν. Ἀπὸ μακροῦ, πράγματι, τὸ Δικαστήριον τῆς συγκρούσεως καθηκόντων κρίνει παραδεκτὰς τὰς διακηρύξεις τῶν νομαρχῶν τὰς ἀπευθυνομένας ἐνώπιον πλημμελειοδικείων¹, τριμελῶν ἢ μονομελῶν. Τὸ αὐτὸ θὰ ἴσχυε καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ πταισματοδίκου, ὡσάκις ἤθελε τύχει περιπτώσις.

Ἵπάρχουσι, πράγματι, περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ νομοθεσία τῶν ἐτῶν 1927 ἕως 1935 ἔχει ἀναθέσει τὴν ἐκδίκασιν ἀστυνομικῶν παραβάσεων, τιμωρουμένων διὰ προστίμου, εἰς ἀρχὰς ἀσκούσας ἀστυνομικὰ καθήκοντα, κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἀρθροῦ 94 τοῦ συντάγματος τοῦ 1927. Αἱ διατάξεις αὗται ἔχουσι διατηρηθῆ ἐν ἰσχύϊ δυνάμει τῆς § 2 τῆς συντακτικῆς πράξεως Δ' τῆς 14 Ὀκτωβρίου 1935. Αἱ ἀρχαὶ ἀγροτικῆς ἀσφαλείας π.χ. ἀσκοῦσι συχνάκις τοιαύτην δικαιοδοσίαν.

Ἄλλην ἀνάλογον περίπτωσιν ἐπιβολῆς διοικητικοῦ προστίμου παρ' ὑπουργοῦ πρβλ. ἐν τῇ Δικ. συγκρ. καθ. 2 τοῦ 1948. Ὡσαύτως εἰς πολλὰς περιπτώσεις συλλογικαὶ ἀρχαὶ τῆς διοικήσεως καθίστανται ἐκ τοῦ νόμου ἀρμόδιαι πρὸς ἐπιβολὴν προστίμων διὰ παραβάσεις διοικητικῶν νόμων². Πρόκειται εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων τούτων περὶ διοικητικῶν μέτρων οἰκονομικῶς ἐπαχθῶν διὰ τοὺς διοικουμένους, οὐχὶ δὲ περὶ ἀσκήσεως ποινικῆς αὐτόχρημα δικαιοσύνης, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦτο καὶ συνταγματικῶς ἀνεπίτρεπτον. Ἐξαιρέσιν ἀποτελοῦσιν αἱ ὡς ἄνωμνημονευθεῖσαι κατὰ τὴν § 2 τῆς συντακτικῆς πράξεως Δ' τοῦ 1935 περιπτώσεις ποινικῆς δικαιοδοσίας ἀνατεθειμένης εἰς διοικητικὰς ἀρχάς.

Ὡσάκις τὸ πλημμελειοδικεῖον ἡ—ἀσκηθείσης ἐφέσεως—τὸ ἐφετεῖον πρό-

1. Δ. σ. κ. 1,2,3,6, τοῦ 1932. Τὸ σφαλερὸν τῆς πλημμ. Κεφαλ. 430 τοῦ 1947 ἐν «Θέμ.» ΝΘ' σελ. 542, ἦτις ἀπέριψεν ὡς παρατύπως γενομένην καὶ ὡς τύπος ἀπαράδεκτον τὴν διακήρυξιν τοῦ νομάρχου, ἐδίκασε δ' ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀντὶ, ὡς ὠφελε, νὰ ἀπόσχῃ, εἶναι ἐκ πρώτης ὄψεως ἐμφανές. Ἐστηρίχθη ἡ ἀντίληψις αὕτη εἰς τὴν μὴ ὀρθὴν ἐκδοχὴν, ὅτι θεμέλιον τοῦ θεσμοῦ τῆς καταφατικῆς συγκρούσεως εἶναι ἡ διαστολὴ μεταξὺ τῆς δικαιοδοσίας τῶν τακτικῶν καὶ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων καὶ ὅτι συνεπῶς δὲν νοεῖται ἔγερσις συγκρούσεως ἐνώπιον τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης. Τοῦναντίον δὲρα τ' ἀνωτ. ἐν § 1 ἐν τῷ κειμένῳ ἐκτεθέντα ὡς πρὸς τὴν διάρκεισιν ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ τῶν δύο συγκροτημάτων ὀργάνων : τῆς «δικαστικῆς ἐξουσίας» καὶ τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας». Τὸ ἐφετεῖον Πατρῶν ὀρθῶς ἔκρινεν ὅτι εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ ἀπόσχῃ, ὅτε ἐγένετο ἐνώπιον αὐτοῦ ἡ νέα διακήρυξις παρὰ τοῦ νομάρχου τῆς ἔβρας του. Ὅρα Δ. σ. κ. 2 τοῦ 1948 ἐν «Θέμ.» ΝΘ' σελ. 759.

2. Πρβλ. ἐν Γ. Ἀγγελίδῃ, Ἡ νομολογία τοῦ Δικ. συγκρ. καθ., 1941, σελ. 4 σημ. 1 παραδείγματὰ τινὰ τοιούτων περιπτώσεων.

κείται νά δικάσῃ τοιαύτην ποινικὴν ὑπόθεσιν, ὡςάκις δηλαδή «εἰσήχθη» ἤδη εἰς τὸ τακτικὸν δικαστήριον τοιαύτη τις κατ' ἰδιώτου ἐγκλησις, πρὸς κρίσιν τῆς ὁποίας ἡ νομοθεσία καθιστᾷ ἀρμοδιαν ἀρχὴν τινὰ τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας», ὁ νομάρχης ὀφείλει νά ἀπευθύνῃ πρὸς τὸ δικαστήριον τὴν περὶ ἀναρμοδιότητος αὐτοῦ διακήρυξιν κατὰ τὰ ἄρθρα 6 ἐπ. τοῦ νόμου 406.

Ἐνώπιον κακουργιοδικείου δὲν εἶναι παραδεκτὴ ἡ νομαρχιακὴ διακήρυξις, διότι ἡ παρ' ἡμῖν νομοθεσία ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἔχει ἀναθέσει τὴν ἐκδίκασιν ἀδικημάτων εἰς βαθμὸν κακουργήματος εἰς ἀρχὰς τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας», τοῦθ' ὕπερ ἄλλως τε θὰ ἀντέκειτο καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον σύνταγμα.

4.—*Κατὰ ποῖον χρόνον δεόν νά γίνῃ παρὰ τοῦ νομάρχου ἡ ἔγερσις τῆς συγκρούσεως.*— Πάντες συμφωνοῦσιν ἐπὶ τοῦ χρονικοῦ σημείου, μεθ' ὃ εἶναι πλέον πολὺ ἀργά, συμφώνως τῷ νόμῳ, ἵνα ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸ τακτικὸν δικαστήριον μετὰ κύρους ἡ νομαρχιακὴ διακήρυξις : τοῦτο εἶναι ἡ δημοσίευσις ὀριστικῆς ἀποφάσεως. Μετὰ τὴν τοιαύτην δημοσίευσιν ἐκ μόνων τῶν διαδίκων ἐξαρτᾶται (ἐπὶ δὲ ποινικῶν δικῶν¹ καὶ ἐκ τοῦ εἰσαγγελέως) νά καταστήσωσιν ἐκ νέου ἐνεργὸν τὸ δικαίωμα τοῦ νομάρχου, ἀσκοῦντες τὰ σχετικὰ ἔνδικα μέσα—εἴτε ἀνακοπὴν, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ὀριστικῆς ἀποφάσεως ἐρήμην ἐκδοθείσης, εἴτε ἔφρσιν ἐνώπιον τοῦ πρωτοδικείου μὲν ἂν ἐπρόκειτο περὶ πρωτοδίκου ἀποφάσεως εἰρηνοδικειακῆς, ἐνώπιον δὲ τοῦ ἐφετείου ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀποφάσεως πρωτοδικῶν ἢ πλημμελειοδικῶν—δημιουργοῦντες δ' οὕτω ἐκ νέου ἐκκρεμοδικίαν καὶ καθιστῶντες παραδεκτὴν τὴν νομαρχιακὴν διακήρυξιν ἐν τῇ κατ' ἀνακοπὴν ἢ τῇ ἐκκλήτῳ δίκῃ². Κατὰ ταῦτα ὡς πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὃν λήγει ἡ εὐχέρεια τοῦ νομάρχου πρὸς ἔγερσιν τῆς συγκρούσεως ἡ ἀπάντησις εἶναι εὐκόλος, οὐδέποτε δ' ἐγενήθη ἐν τῇ θεωρίᾳ ἢ τῇ νομολογίᾳ ζήτημα, διότι τὸ ἄρθρον 8 τοῦ νόμου 406 εἶναι σαφές.

Τούναντίον, ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἀφ' οὗ ἀρχεται τὸ ὡς εἶρηται δικαίωμα τοῦ νομάρχου, ἡ τελευταίως κρατήσασα λύσις τοῦ ζητήματος εἶναι διάφορος τῶν ἄλλοτε ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν συγγραφέων διδασκομένων καὶ τῆς παλαιᾶς ἀπαρεγγλίτου νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἐχων ὑπ' ὄψιν ὁ Ἀρειος Πάγος τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀρθροῦ 4 τῆς πολιτικῆς δικονομίας «αἱ δικαστικαὶ ἀρχαὶ ὀφείλου νά ἀποφαίνωνται ἐαυτὰς ἀναρμοδίας καὶ τοῦτου μὴ γενόμενου οἱ νομάρχαι αἴρουνσι τὴν σύγκρουσιν», εἶχεν ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν παγίως καὶ ἄνευ τινὸς διακρίσεως νομολογήσει, ὅτι ἡ νομαρχιακὴ διακήρυξις δὲν εἶναι ἔγκυρος οὐδὲ παραδεκτὴ, ὡςάκις ἀσκεῖται πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεως τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου ἀποφαινομένης ρητῶς ἢ σιωπηρῶς ὑπὲρ τῆς

1. Εἰς τινὰς περιπτώσεις καὶ ἐπὶ πολιτικῶν—κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν—δικῶν.

2. Περίπτωσιν διακηρύξεως ἀπευθυνθείσης πρὸς τὸ ἐφετεῖον ἐν δευτέρᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ (κατ' ἀνακοπὴν) δίκῃ πρβλ. ἐν Δ. σ. κ. 9 τοῦ 1938, ἐν «Θέμ.» ΝΒ' σελ. 115.

υπάρξεως δικαιοδοσίας τοῦ δικαστηρίου πρὸς κρίσιν τῆς ἐκκρεμοῦς ὑποθέσεως, ἐπιλουούσης δηλαδὴ κατὰ τρόπον καταφατικὸν τὸ ζήτημα τῆς ἀρμοδιότητος τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης¹. Οἱ συγγραφεῖς ὡσαύτως ὁμοφώνως σχεδὸν ἐδέχοντο τὴν ἄποψιν αὐτὴν².

Ἡ τοιαύτη ἄνευ τινὸς διαστολῆς ἀντίληψις ἦγεν εἰς τὸ ἄτοπον, συχνότατα μὲν εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ποινικῶν δικῶν, σπανιώτερον δ' ἐν πολιτικαῖς δίκαις, ὅτι ὁσάκις ἡ τακτικὴ δικαιοσύνη ἀπεφαίνεται ἐπὶ τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως ὀριστικῶς ἐν ταυτοχρόνῳ κρίσει περὶ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἀρμοδιότητος, δὲν ὑπῆρχε πλέον καιρὸς διὰ τὸν νομάρχην νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸ δικαστήριον τὴν διακλήρυσιν—ἄτοπον ἕπερ ἐν τῇ γαλλικῇ δικονομίᾳ ἀποφεύγεται λόγῳ τῆς ἐκεῖ καθιερώσεως δύο κειχωρισμένων ἐνεργειῶν τοῦ νομάρχου, τῆς «ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος» («*déclinatoire de compétence*») καὶ εἶτα τῆς ἐκτελεστῆς αὐτοῦ «πράξεως ἐγέρσεως τῆς συγκρούσεως» («*arrêté de conflit*»)³ ἐξ ὧν ἡ τελευταία δεσμεύει τὸ τακτικὸν δικαστήριον, ὅπως ἀπόσχῃ πάσης περαιτέρω δικανικῆς ἐνεργείας, καθ' ἣ ἡ παρ' ἡμῶν νομαρχιακὴ διακλήρυξις.

Καὶ ἡ νομολογία τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων ἐπανέρχεται ἐνίοτε⁴ εἰς παρομοίαν ἐκδοχὴν. Αὕτη, ἐφαρμοζομένη τυχὸν ἀπολύτως, περι- κλείει σοβαρὸν κίνδυνον : ὅτι ὁσάκις κρίνεται ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου εὐθέως καὶ ὀριστικῶς ἡ οὐσία τῆς ἐκκρεμοῦς ὑποθέσεως, χωρὶς νὰ μεσολαβῇ χωριστὴ περὶ ἀρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασις, οὐδ' ἀπόφασις ἐπὶ τῆς

1. Ἄρ. Π. 126 τοῦ 1877 καὶ πλέον προσφάτως 236 τοῦ 1926, ἐν «Θέμ.» ΛΗ'. σελ. 337, 294 τοῦ 1927, αὐτόθι ΛΘ' σελ. 145 καὶ ἐν «Δικαιοσύνη», ζ', σελ. 112. Κατὰ τὰς ἀποφάσεις ταύτας τὸ δικαίωμα τοῦ νομάρχου πρὸς ἔγερσιν τῆς συγκρούσεως γεννᾶται πάντοτε μόνον ἀφ' ἧς τὸ δικαστήριον, ἐπιλαμβανόμενον τῆς ὑποθέσεως, δὲν ἤθελε κηρύξει ἑαυτὸ ἀναρμόδιον, μὴ ἀρκοῦντος ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἰσήχθη εἰς τὸ δικαστήριον, ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ἀπεφάνθη εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἀρμοδιότητός του.

2. Οἰκονομίδου-Λιβαδά, Ἐγγ. πολιτ. δικον., ἐκδ. 7η, τόμ. α', σελ. 366 σημ. 3. Ὅρα καὶ προσθήκην Λιβαδά, ἐν σημ. 2β, καθ' ἣν εἶναι «πρόωρος καὶ ἐπομένως ἀπαράδεκτος» ἡ ἔγερσις τῆς συγκρούσεως πρὶν ἢ τὸ δικαστήριον ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως τῆς ὑποθέσεως. Πρβλ. καὶ Μ. Λιβαδά, Ἐγγ. πολιτ. δικον., 1927, § 538 : «ἐπελάβετο δὲ τῆς ἐκδικάσεως αὐτῆς τὸ δικαστήριον, ἀποφηνάμενον ἑαυτὸ εἰς τοῦτο ἀρμόδιον». Ὁμογκωμονοῦσι. Ξ. Ψαρᾶς, εἰς παραδόσεις του σελ. 112, Κ. Γ. Παπαδόπουλος ἐν σελ. 217 τῆς 3ης ἐκδ. τῆς Ἐρμηνείας τῆς πολιτ. δικον. τοῦ Εὐκλείδου, Γ. Ράμμος ἐν μεταφράσει Glasson, τόμ. β' σελ. 508 ἐν τέλει (σημ. 4α) καὶ πάντες σχεδὸν οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς. Οὐδεμίαν διάκρισιν γίνεται ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ εἶδος τῆς διαδικασίας, ἰδίᾳ δ' εἰς τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἀπ' εὐθείας ἐκδόσεως ὀριστικῆς ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (ὡς π. χ. ἐπὶ ποινικῶν δικῶν, ἐπὶ δικῶν περὶ προσωρινῶν μέτρων κλπ.) κατὰ τρόπον ματαιοῦντα τὴν δυνατότητα τῆς παρὰ τοῦ νομάρχου ἐγέρσεως τῆς συγκρούσεως.

3. H. Berthélemy, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 338 ἐπ.

4. Πρβλ. Δ. σ. κ. 1 τοῦ 1930, 6 καὶ 8 τοῦ 1930 (διὰ τὴν πρωτόδικον δίκην) 3 τοῦ 1936 (ἐπίσης διὰ τὴν πρωτόδικον δίκην). Ὡς πρὸς τὰς Δ. σ. κ. 1—3 τοῦ 1941 («Θέμ.» ΝΒ' σελ. 117), αὗται περιέχουσιν ἐν γένει σφαλερὰς σκέψεις.

οὐσίας προδικαστική, οὐδὲν χρονικὸν διάστημα ὑφίσταται, καθ' ὃ νὰ μὴ εἶναι οὔτε πολὺ ἔνωρις οὔτε πολὺ ἄργά διὰ τὴν ἔγκυρον ὑπὸ τοῦ νομάρχου ἔγερσιν τῆς συγκρούσεως, καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη δυνατότης τοῦ νομάρχου, ὅπως κατάρχεται τῆς διαδικασίας συγκρούσεως, ἡρτηται ἐφεξῆς ἐκ γεγονότος συμπτωματικοῦ καὶ ἀσχέτου πρὸς τὴν θέλησιν τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας τοῦ κράτους, ἦτοι ἐκ τῆς τυχὸν ἀσκήσεως ἐνδίκου μέσου κατὰ τῆς ἐκδοθείσης ὀριστικῆς ἀποφάσεως.

Ἡ κρατοῦσα ὅμως νομολογιακὴ τακτικὴ εἶναι προσφάτως ἡ ἀντίθετος. Παρὰ τὰς ὡς εἴρηται ἀμφιταλαντεύσεις του τινός, τὸ Δικαστήριον συγκρούσεως καθηκόντων ἔχει χαράξει τελευταίως σαφῶς τὴν ὀρθὴν γραμμὴν ἐν προκειμένῳ, δεχόμενον ὅτι διὰ νὰ ἀσκηθῆ μετὰ κύρους παρὰ τοῦ νομάρχου ἡ διακλήρυξις δὲν ἀπαιτεῖται νὰ προηγηθῆ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου κηρύσσοντος ἑαυτὸ ἀρμόδιον οὐδὲ συζητήσις τῆς ἀγωγῆς¹ ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἔχη ἀπλῶς εἰσαχθῆ ἡ δίκη εἰς τὸ τακτικὸν δικαστήριον, καταστᾶσα δικονομικῶς ἐκκρεμῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀρκεῖ π. χ. νὰ ἔχη προσδιορισθῆ ἡ δικάσιμος καὶ νὰ ἔχη γίνει ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὸ πινάκιον². Προκειμένου μάλιστα περὶ δίκης ἐκκλήτου, δέχεται πολλάκις ἡ νομολογία, ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἔχη ἀσκηθῆ ἀπλῶς ἡ ἐφεσις.

Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς νέας ταύτης νομολογίας—ἣτις ἐνδείκνυται νὰ παγιωθῆ ἔτι μᾶλλον παρ' ἡμῖν, ἀπαλλασσομένου τέλεον τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως τῆς ἐκ τῶν πάλαι διδασκομένων προκαταλήψεως—ἤγαγεν ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων· διότι τὸ ἄρθρον 6 τοῦ νόμου 406 ὑπὸ ἐποψιν διατυπώσεως δὲν διαφέρει πολὺ τοῦ ἁρθρου 4 τῆς πολιτικῆς δικονομίας. "Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου, ἐλλόγως καὶ ὀρθῶς ἐνετοπίσθη ὑπὸ τῆς νέας νομολογίας τὸ βᾶρος εἰς τὴν πρώτην φράσιν τοῦ ἁρθρου 6 «εἰσαχθείσης τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον δικαστηρίου», θεωρηθέντος ὅτι ἡ περαιτέρω φράσις «καὶ τοῦ δικαστηρίου μὴ ἀποφνημαμένου ἑαυτὸ ἀναρμόδιον» δὲν σκοπεῖ νὰ καθορίσῃ χρόνον ἐνάρξεως τῆς εὐχερείας τοῦ νομάρχου ὅπως ἐγείρῃ τὴν σύγκρουσιν, ἀλλ' ἐτέθη ὡς

1. Δ. σ. κ. 2 τοῦ 1946, ἐν «Θέμ.» ΝΗ' σελ. 381. Ἡ διακλήρυξις παραδεκτῶς ἀπηυθύνθη μετὰ τὸν καθορισμὸν δικάσιμου καὶ πρὸ τῆς συζητήσεως τῆς ἀγωγῆς (αἰτήσεως) ἐνώπιον τοῦ προέδρου πρωτοδικῶν.

2. Ἦδη (ἐπὶ ποινικῶν δικῶν) κατὰ τὰς Δ. σ. κ. 1,2,3,6, τοῦ 1932 : «εἰσαχθεῖσα θεωρεῖται ἡ ὑπόθεσις ἡ ἀπλῶς καταστᾶσα δικονομικῶς ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου». Καὶ ἐπὶ πολιτικῶν δικῶν ἡ αὐτὴ τηρεῖται νομολογία, ὁσάκις ἰδίᾳ ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς δίκης δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἐκδοθῆ παρεμπίπτουσα περὶ ὁρμοδιότητος τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασις, ἀλλ' ἀποφαίνεται ἀμέσως τὸ δικαστήριον, κρίνον ἑαυτὸ ἀρμόδιον, συγχρόνως περὶ τε τῆς ἀρμοδιότητός του καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας δι' ὀριστικῆς ἀποφάσεως : Δ. σ. κ. 6 καὶ 8 τοῦ 1930 (διὰ τὴν ἐκκλησίαν δίκην), 5 τοῦ 1932, 1 τοῦ 1933, 1 τοῦ 1934, 2 καὶ 3 τοῦ 1936, 1 τοῦ 1943 καὶ πλείστα ἄλλα. Ἡ σύγχρονος αὐτῆ ὀριστικῆς κρίσεως εἶναι συχνῶς εἰς τὰς κατ' ἐφεσιν δίκας· εἰς δὲ τὰς περὶ προσωρινῶν μέτρων εἶναι καὶ ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβεβλημένη.

ἐκ περισσοῦ καὶ σημαίνει ἀπλῶς, ὅτι ἐν ἡ περιπτώσει τὸ δικαστήριον ἀπεφάνητο ἑαυτὸ ἀναρμόδιον δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ σύγκρουσις.

Ἐν μέσῳ πάντων τούτων —τῆς ἀσαφοῦς διατυπώσεως τοῦ νόμου, τῆς διαστάσεως μεταξὺ παλαιᾶς καὶ νέας νομολογίας, τῆς σχεδὸν ὁμοφώνου αὐστηρᾶς διὰ τὴν διοίκησιν γνώμης τῶν συγγραφέων, τῆς ἐλλείψεως ἐν τῇ παρ' ἡμῖν δικονομία τῶν δύο ἀναγκαιοτάτων κεχωρισμένων ἐνεργειῶν τοῦ νομάρχου τῶν παρὰ γάλλοις καθιερωμένων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος—χρέος τοῦ νομάρχου εἶναι ὅπως, ὡσάκις θεωρεῖ ὅτι εἰσαχθεῖσά τις ἐνώπιον τακτικοῦ δικαστηρίου ὑπόθεσις ἀνήκει κατὰ νόμον εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας», μὴ ἀναμεινῇ τὴν ἐκδοσιν ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, εἰμὴ ἂν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς διαφορᾶς καὶ ὡς ἐκ τῶν ἐφαρμοζομένων διαδικαστικῶν κανόνων εἶναι ἐντελῶς βέβαιος ὅτι θὰ εἶναι πάντως προδικαστικὴ ἢ ἐκδοθησομένη ἀπόφασις. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις—αἰτινες ἄλλως τε ἐπὶ δικῶν πολιτικῶν εἶναι ὀλιγάριθμοι—ὀφείλει νὰ σπεύσῃ νὰ ἀπευθύνῃ τὴν διακέρυξιν καὶ νὰ ἐγείρῃ οὕτω τὴν σύγκρουσιν πρὸ πάσης ἀποφάσεως. Τότε ἔχει χρέος ὁ εἰσαγγελεὺς νὰ προκαλέσῃ ἀπόφασιν τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου περὶ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ, δέον δὲ τὸ δικαστήριον τοῦτο νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ρηθέντος ζητήματος τῆς ἀρμοδιότητος, τοῦθ' ὅπερ δὲν κωλύεται ἐκ τοῦ ἄρθρ. 9 τοῦ νόμου 406 νὰ πράξῃ, διότι ἡ διάταξις αὕτη μόνην τὴν ἐπὶ τῆς οὐσίας δικανικὴν ἐνέργειαν ἀποκλείει μετὰ τὴν νομαρχιακὴν διακέρυξιν¹. Ἀποφνημαμένου τυχὸν τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου ὑπὲρ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ, καθίσταται δυνατὴ ἢ κατ' οὐσίαν συζήτησις ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων καὶ ἢ ἐπίλυσις τοῦ ζητήματος τῆς ἀμφισβητουμένης δικαιοδοσίας, ἥτοι ἢ ἄρσις τῆς συγκρούσεως².

5.—**Νομικὰ ἀποτελέσματα τῆς νομοτύπου νομαρχιακῆς διακηρύξεως.**—Ἐνῶ ἡ ἀποδοχὴ ἢ μὴ ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος ὑποβληθείσης τυχὸν ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ τῶν διαδίκων ἀπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου, τούναντιον ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ νόμου 406 νομαρχιακὴ διακέρυξις περὶ ἀναρμοδιότητος δεσμεύει τὸ δικαστήριον, ὕπερ κατὰ τὸ ἄρθρον 9 δὲν δύναται νὰ ἐπιληφθῇ τῆς οὐσίας τῆς ἐνδίκου διενέξεως, ἀλλ' «ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ πάσης περαιτέρω ἀποφάσεως ἢ ἄλλης ἐνεργείας» ἐπὶ τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως. Τὴν αὐτὴν ὑποχρέωσιν ἀποχῆς ὑπέχουσι κατὰ νόμον αἱ ἄρχαι τῆς «διοικητικῆς ἐξουσίας».

Ὡς κύρωσις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης καθιεροῦται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ ἀκυρότης πάσης πράξεως τῆς δικαστικῆς ἢ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἥτις ἀκυρότης ἰσχύει, λόγῳ τῆς ρητῆς τοῦ νόμου διατάξεως, καὶ ἐν ἡ ἐπι περιπτώσει ἢ μετὰ

1. Δ. σ. κ. 1 ἕως 13 τοῦ 1937, 8 τοῦ 1938, ἐν «Θέμιδι» ΝΒ', σελ. 115.

2. Ἐνθ' ἄνωτ.

τὴν νομαρχιακὴν διακλήρουξιν ἐνεργήσασα παρὰ τὴν νομοθετικὴν ἀπαγόρευσιν ἀρχὴ ἤθελε μεταγενεστέρως δικαιωθῆ ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως¹. Περαιτέρω συνέπειαι τῆς παραβάσεως τῆς ἀπαγορεύσεως ἐνδέχεται νὰ ὦσι πειθαρχικαὶ καὶ ποινικαὶ² εὐθύναι. Ἄλλ' αἱ τελευταῖαι αὐταὶ θεωρητικὴν μόνον σημασίαν ἔχουσι καὶ εἶναι ἄκρως δυσχερὲς νὰ ζητηθῶσι τελικῶς, διότι δὲν εἶναι εὐκόλον εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ ἀποδειχθῇ ἡ ὑπαρξὶς δόλου, δοθέντος μάλιστα ὅτι, ὡς ἐξετέθη ἐν τοῖς πρόσθεν³, τὸ τακτικὸν δικαστήριον ἔχει ἀρμοδιότητα νὰ ἐλέγξῃ κατὰ τὸ ἄρθρον 9 τοῦ νόμου 406 τὸ «προσῆκον» τῆς νομαρχιακῆς διακλήρουξεως, ἥτοι τὸ τύποις παραδεκτὸν αὐτῆς.

Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 9 ὑποχρεωτικὴ ἀποχὴ τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης δὲν ἀποτελεῖ διακοπὴν τῆς διαδικασίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι θεωροῦνται δῆθεν ὀριστικῶς ματαιωθεῖσαι καὶ πᾶσαι αἱ μέχρι τῆς ἐγέρσεως τῆς συγκρούσεως γινόμεναι διαδικαστικαὶ πράξεις, ἀλλὰ συνιστᾷ τούναντίον ἀπλῆν ἀναστολὴν τῆς προόδου αὐτῆς. Κατ' ἀκολουθίαν, ἂν τὸ Δικαστήριον συγκρούσεως ἀφανθῇ τυχόν ὑπὲρ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου, ἡ δίκη θέλει συνεχισθῆ ἀφ' οὗ σημείου εἶχεν ἀνασταλῆ.

Τὸ ἄρθρον 10 τοῦ νόμου 406 ὀρίζει τέλος ὅτι ὁ νομάρχης ὀφείλει ἐντὸς δεκαπενθημέρου νὰ ὑποβάλλῃ τὸν φάκελλον εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης ὡς πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου συγκρούσεως. Ἡ μετὰ τὸ δεκαπενθήμερον ὑποβολὴ τῶν ἐγγράφων οὐδέν, ὡς εἰκόσ, παράτυπον τῆς διαδικασίας συνεπάγεται, ἀλλ' ὁ νομάρχης δύναται νὰ ὑπέχη πειθαρχικὰς εὐθύνas ἂν ἤθελε καθυστερήσει ἄνευ εὐλόγου αἰτίας. Εἶναι προφανὲς διὰ τίνα λόγον ἐτάχθη ἡ ἐνδεικτικὴ αὕτη προθεσμία : Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς δημοσίας διοικήσεως, εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ἀναστολὴ τῆς δίκης, δὲν εἶναι πρέπον νὰ δύναται νὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τῆς δικαιοδοσίας, ἀμελῶν νὰ διαβιβάσῃ τὸν φάκελλον τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ ἀρμόδιον πρὸς ἄρσιν τῆς συγκρούσεως Δικαστήριον. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο λήγει ἡ ἐπὶ καταφατικῆς συγκρούσεως ἀποστολὴ τοῦ νομάρχου, ἄρχεται δ' ἡ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου συγκρούσεως καθηκόντων διαδικασία.

1. Ἐπὲρ τῆς ἀπολύτου ταύτης ἀκυρότητος ἐτάσσοντο οἱ συγγραφεῖς καὶ πρὸ τοῦ νόμου 406, ὅτε τὸ ἄρθρον 8 τῆς πολιτ. δικον. περιεῖχεν ἀπλῶς ἀπαγορευτικὴν ρήτραν, χωρὶς νὰ ἀπαγγέλλῃ ρητῶς ἀκυρότητα. Πρβλ. προσθήκην Μ. Λιβαδά ἐν σημ. 6 τῆς § 68 τοῦ Ἐγχειρ. πολ. δικ. Οἰκονομίδου, ἐν ἐκδ. 7η. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἶχεν ἀντίθετον γνώμην ὑπὸ τὸ κράτος τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας. Σήμερον δὲν γεννᾶται ζήτημα.

2. Ὁρα ἄρθρα 477, 479 ἐδ. 3 τοῦ ποιν. νόμου.

3. Πρβλ. ἄνωτ. § 2α'. Ἴδὲ καὶ τοὺς ὑπὸ Κυριακοπούλου, Ἑλλην. διοικ. δικ., 1947, τόμ. α'. σελ. 169 σημ. 70, ἀναφερομένους συγγραφεῖς.